

Psychologické disciplíny

Psychológia je relatívne mladá veda, no s predmetom jej skúmania sa stretávame už v antickom Grécku. Keďže sa predmet psychologického výskumu neustále zväčšuje, rozdeľuje sa dnešná psychológia na niekoľko psychologických disciplín. Systém dnešných psychologických disciplín sa rozdeľuje na 3 hlavné časti. Sú to nasledovné:

1. Základné teoretické psychologické disciplíny
2. Špeciálne teoretické psychologické disciplíny
3. Aplikované (praktické) psychologické disciplíny.

Ku základným teoretickým psychologickým disciplinám patria:

1. **Všeobecná psychológia** – zaoberá sa len najzákladnejšími otázkami psychológie. Zahŕňa základnú štruktúru psychológie a tiež metodologický rámec psychologických vied.
2. **Ontogenetická psychológia** – je to psychológia, ktorá sa zaoberá vývinom psychiky u človeka od jeho narodenia až po jeho smrť. Popisuje zmeny správania a snaží sa nájsť ich príčiny a tieto aj popísať. Ontogenetická psychológia skúma vývoj správania človeka počas celého obdobia života – zaoberá sa teda „evolúciou“ psychických procesov.
3. **Psychopatológia** - je to psychologická disciplína, ktorá sa zaoberá anomáliami psychiky. Táto disciplína sa snaží popísať poruchy psychických procesov a správania sa. Popisuje konkrétne chorobné zmeny psychiky osobnosti. Táto vedná disciplína spolupracuje s všeobecnou psychológiou.

Ku špeciálnym psychologickým disciplinám zaraďujeme nasledovné psychologické disciplíny:

1. **Zoopsychológia** – je to psychológia zvierat, ktorá skúma prejavy psychiky a jej zmeny pri zvieratách.
2. **Psycholingvistika** – je to práve dnes veľmi rozšírená a žiadaná psychologická veda. Je to disciplína, ktorá sa zaoberá jazykom – jeho vnímaním v rámci svojej štruktúry a jeho pôsobenie na psychiku človeka. Výsledky psycholingvistiky sa dnes používajú nielen v jazykovede a žurnalistickej vede, ale aj v oblasti reklamy.

3. **Biologická psychológia** - táto disciplína sa zaoberá biologickými (neurologickými) procesmi, ktoré sú späté s duševnou činnosťou a správaním človeka. Biologická psychológia sa snaží skúmaním fyziologicko-chemických procesov v tele človeka vysvetliť jeho správanie a psychické procesy, ich zmeny resp. poruchy. Tento druh psychológie spolupracuje spolu s medicínskou vedou - neurológiou.
4. **Sociálna psychológia** - skúma správanie sa človeka v rámci istých spoločenských skupín, ktorých je súčasťou. Táto disciplína skúma nielen správanie jednotlivca ale aj celej skupiny, pričom sa snaží skúmať psychologické procesy tejto skupiny a ich zákonitosti.
5. **Komparatívna psychológia** - je to psychológia, ktorá sa zaoberá skúmaním všeobecného a špecifického v psychologickéj činnosti človeka a zvierťa. Je to disciplína skúmajúca vedomie a jeho problémy.
6. **Diferenciálna psychológia** - je taká disciplína, ktorá skúma dôvody rozdielnych psychických stavov medzi ľuďmi. Skúma nielen príčiny týchto rozdielov, ale aj ich dôsledky. (Ide o skúmanie vlastností, schopností, rozdiely medzi oboma pohlaviami a pod.)

K aplikovaným psychologickým disciplínam zaraďujeme:

1. **Pedagogická psychológia** - je to psychológia, ktorá sa zaoberá psychikou človeka v učebnom procese. Predmetom tejto disciplíny je skúmanie osobnosti žiaka a učiteľa.
2. **Psychológia práce** - je to psychológia, ktorá svoje poznatky uplatňuje v pracovnom procese. Zaoberá sa tak človekom ako aj podmienkami práce. Táto disciplína skúma aj správanie sa spotrebiteľa s trhových podmienkach. Psychológia práce je veľmi významnou časťou psychológie, ktorá umožňuje zlepšiť pracovné podmienky.
3. **Forézna psychológia** - je to psychológia, ktorá sa využíva v súdnictve. Skúma motiváciu kriminálneho správania sa a tiež skúma psychické poruchy delikventov. Často krát sa forézna psychológia snaží vypracovať psychologický profil páchatel'a trestného činu, pričom používa rôzne analytické metódy.
4. **Vojenská psychológia** - je to psychologická disciplína, ktorá sa zaoberá skúmaním osobnosti vojaka a jeho psychikou v záťažových (stresových) situáciách. Snaží sa vytvoriť istý vzorec prípravy vojaka na službu a skúma psychiku vojaka pri bežných vojenských činnostiach (cvičenia, spolužitie a pod.)

5. **Psychológia športu** - je to psychológia, ktorá sa snaží prispôbiť športovú prípravu jednotlivým športovcom alebo tímom. Rovnako sa snaží optimalizovať prípravu tak, aby dosiahol športovec čo najvyššiu možnú výkonnosť.

Existuje množstvo ďalších psychologických disciplín, no prezentovali sme len tie najdôležitejšie z nich. Podľa niektorých teoretikov existuje až 50 psychologických disciplín, iný tvrdia že ich je až 100.

Zopakujte si:

1. Na aké tri druhy rozdeľujeme psychologické disciplíny?
2. Definuj Psycholingvistiku!
3. Aké aplikované psychologické disciplíny poznáme?
4. Ktorá psychologická disciplína sa využíva v kriminalistike?
5. Definuj vojenskú psychológiu!
6. Aké špeciálne teoretické disciplíny psychológie poznáme?

Použitá literatúra:

Kolektív autorov, Občianska náuka - náuka o spoločnosti, Enigma, Nitra, 2005, ISBN 80-85471-71-X